

Maja Mezgec,
Slovenski
raziskovalni
inštitut v Trstu

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V ZAMEJSTVU

Analiza možnosti in pogojev za vseživljenjsko izobraževanje slovenskega prebivalstva v Škednju¹

POVZETEK

Raziskava predstavlja prvi sklop širšega raziskovalnega projekta – pripravo in preizkus metodološkega instrumentarija za analizo možnosti in pogojev za stalno izobraževanje in osebnostni razvoj slovenskega prebivalstva v Škednju. Preučiti želimo pripravljenost prebivalstva za vseživljenjsko učenje, dražljaje in spodbude okolja, možnosti, ki jih nudi okolje, oblike formalnega in neformalnega učenja, načine, kako posamezniki pridobivajo novo znanje in spretnosti, kako nadgrajujejo svoje zaloge znanja tako v organizirani kot v neorganizirani obliki. Zaradi zastavljenih raziskovalnih ciljev se pri zbiranju podatkov nismo omejili samo na posameznika, temveč smo upoštevali tudi družinsko in širše družbeno okolje.

Ker se je narodnostna slika prebivalstva Škednja v zadnjem stoletju znatno spremenila zaradi visokega asimilacijskega pritiska na slovensko prebivalstvo in zaradi procesa urbanizacije, smo vprašalniku dodali vprašanja o narodni sestavi okolja. Tako je prvi del vprašalnika namenjen analizi razlogov za življenje v Škednju, preučevanju narodne in jezikovne sestave okolja, narodne pripadnosti družinskih članov ter rabi slovenskega oziroma italijanskega jezika. Seveda nismo mogli mimo podatkov o izobrazbeni ravni posameznika in ostalih družinskih članov. Zaradi pomembne vloge, ki jo pri vseživljenjskem učenju odigra delovno okolje, so prišle v poštev tudi spremenljivke, kot so spreminjanje delovnega okolja, potreba po izpopolnjevanju znanja in jezikovna struktura delovnega okolja. Podatki o preživljanju prostega časa in aktivnem sodelovanju v krajevni skupnosti dokazujejo pomembno vlogo kulturnih in prosvetnih društev v zamejstvu. Ob koncu smo se osredotočili še na oblike neformalnega pridobivanja znanja, pretok znanja in informacij ter načrte za prihodnost.

Ključne besede: narodna pripadnost, neformalno izobraževanje, kulturno udejstvovanje, osebnostni razvoj

Vseživljenjsko učenje je v sodobnem svetu pomemben del ekonomskega in družbenega razvoja in izobraževanje odraslega prebivalstva spada med prednostne naloge sodobne družbe. Prilagajanje zahtevam družbenega in gospodarskega življenja zahteva od posame-

znika prožnost in sposobnost nenehnega prilagajanja novim okoliščinam in spreminjanju položajev, tako na delovnem mestu kot tudi na vseh drugih področjih človeškega življenja in delovanja. V tradicionalni družbi je znanje prehajalo iz generacije v generacijo, v sodob-

ni družbi pa je razvoj hitrejši. Zaloge znanja, ki jih posameznik dobi v začetnem formalnem izobraževanju, so nezadostne, potrebno jih je nadgrajevati. Številne družbene, kulturne, sociodemografske in ekonomske spremembe delujejo na posameznika vsiljivo in od njega zahtevajo nenehno prilagajanje. Margaret Mead pravi, da svet, v katerem smo se rodili, ni svet, v katerem bomo živeli, niti svet, v katerem bomo umrli. Ker se sodobna družba naglo spreminja, potrebuje posameznik več znanja in spretnosti, da bi lahko normalno deloval, kar predpostavlja splošen in nenehen dostop do učenja in virov informacij za pridobivanje in obnavljanje znanja in spretnosti. Tudi Memorandum o vseživljenjskem učenju, ki ga je izdal Svet Evrope, spodbuja k uvajanju strategij za vseživljenjsko učenje tako na individualni kot na institucionalni ravni in na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

Vseživljenjsko izobraževanje naj bi se torej zapolnilo z množico najrazličnejših programov, ki zadoščajo sprotnim potrebam po znanju, nastalih na najrazličnejših področjih življenja in dela. Zaobjema tako poklicno in strokovno izobraževanje kot izobraževanje za

Tujiman prišteva med cilje izobraževanja odraslih promocijo osebnega razvoja, oblikovanje lastne identitete in samouresničitev; zvišanje ekonomske uspešnosti, izboljšanje proizvodnje in organizacije dela, kar pripomore k zvišanju dohodkov (podjetja, posameznika in države); preprečevanje zastaranja delovnih funkcij; ublažitev specifičnih problemov marginiranih skupin, kot so priseljenci, osebe z nizko stopnjo izobrazbe, skupine in kategorije na družbenem robu, ki se težko vključujejo v svet dela (ženske, starejši nekvalificirani delavci ipd.); to pripomore k bolj demokratičnemu razvoju družbe in večji družbeni koheziji.

osebni razvoj in druge potrebe. Pri vseživljenjskem izobraževanju se izobraževanje pojmuje v širšem pomenu, ki zajema mnoge subjekte in se uresničuje v bolj ali manj institucionaliziranih oblikah. Zajema torej tako organizirane kot manj organizirane in neorganizirane izobraževalne dejavnosti, ki potekajo v vsakdanjem življenju in so pomemben del izobraževanja odraslih.

Čeprav se odločitev pri vseživljenjskem izobraževanju odraslih pripisuje posamezniku, vplivajo nanjo številni notranji in zunanji dejavniki. Notranjih nagibov ne moremo ločevati od zunanjih dejavnikov, saj sta obe vrsti motiviranja povezani, stalno se prepletata in dopolnjujeta.

Pojav udeležbe je treba torej analizirati na dveh različnih ravneh:² mikro ravni (individualni psihološki ravni) in makroravni (širši sociokulturni ravni). Mikro raven (motivacija posameznika, njegova pričakovanja in njegovi cilji, značilnosti, zaradi katerih pri posamezniku ugotavljamo večjo ali manjšo pripravljenost na udeležbo) in makro raven (socialni dejavniki, okoliščine, možnosti dostopa do izobraževanja, politika financiranja, ponudba ipd.) se med seboj kombinirata in delujeta v sinergiji.

Številne raziskave so prikazale ključne dejavnike, ki vplivajo na udeležbo in osebni razvoj: starost, spol, izobrazba, zaposlitev in položaj na delovnem mestu. Sodobne primerjalne raziskave so se razvile iz teoretičnega izhodišča, ki upošteva tako sociodemografske kot tudi sociopolitične spremenljivke³ in jih razporeja v razne kategorije. Nazorno sta na primer Doray in Arrowsmith združila spremenljivke v 5 skupin: kulturne in sociodemografske spremenljivke (spol, starost, družbeni status, raven izobrazbe, raven izobrazbe staršev), družbeno udej-

Odločitev za izobraževanje je pogojena z notranjimi in zunanjimi dejavniki.

stvovanje (aktivnost v prostovoljnih organizacijah in dejavna udeležba v civilni družbi, preživljanje prostega časa), ekonomski položaj (delovni položaj in možni viri financiranja), upravljanje prostega časa (nanj vplivajo razne družbene in socialne vloge odraslega – zakonski stan, delovno razmerje in urnik, starost), izobraževalna ponudba. Udeležba je torej posledica razmerja med različnimi spremenljivkami.

SESTAVA INSTRUMENTARIJA ZA ZBIRANJE PODATKOV

Izhajajoč iz navedenih teoretičnih predpostavk smo pri raziskavi in snovanju metodološkega instrumentarija upoštevali mikro in makro raven. Prva faza obsežnejše raziskave je obsegala sestavo instrumentarija za zbiranje podatkov o možnostih in pogojih za vseživljenjsko izobraževanje in osebni razvoj slovenskega prebivalstva v Škednju.

Med analizo vplivnih dejavnikov smo preučili pripravljenost prebivalstva za vseživljenjsko izobraževanje; oblike, v katerih poteka vseživljenjsko izobraževanje, in tiste, ki so ljudje vanje vključeni; družinske možnosti za vseživljenjsko izobraževanje; lokalni raz-

voj, stopnjo razvitosti okolja, dražljaje in spodbude okolja za vseživljenjsko izobraževanje; možnosti za neformalno izobraževanje; stopnjo funkcionalne pismenosti. Ob vsem tem pa ni mogoče prezeti analize narodne in jezikovne strukture prebivalstva, vključenosti odraslih v krajevno skupnost in aktivno populacijo ter njihove dejavne udeležbe v širšem okolju. V Škednju je bil vzporedno s pojavom urbanizacije zelo močan tudi asimilacijski pritisk na slovensko prebivalstvo. Veliko ljudi se je doselilo na to območje, kjer je od nekdaj prevladovala slovenska skupnost s podeželsko strukturo in vaškim načinom življenja. Slovenska, danes manjšinska skupnost in italijanska večinska skupnost živita na istem teritoriju ena ob drugi. Slovenski del prebivalstva je v zadnjem stoletju z velikim naporom kljuboval asimilacijskim pritiskom in ohranil svojo družbeno organiziranost. Veliko je narodnostno mešanih zakonov in v zadnjih letih se večja zanimanje italijanskega dela prebivalstva za slovensko kulturo in jezik. O tem nazorno pričajo nekateri podatki, kot so vpisi otrok, katerih starši niso pripadniki slovenske manjšine, v škedenjsko osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom, sodelovanje med slovenskimi in italijanskimi krajevnimi društvi ter aktivna udeležba italijanskih deklet v slovenskem pevskem zboru. Da bi analizirali nacionalno in jezikovno sestavo okolja, v katerem posameznik živi in dela, smo v vprašalnik vključili niz specifičnih vprašanj o narodnostni sestavi družine in narodni opredelitvi posameznikov, o pogovornem jeziku, vključenosti v slovensko krajevno skupnost ter manjšinsko stvarnost, o rabi slovenskega jezika v družini, Škednju in službi.

RAZISKOVALNA METODA

Raziskava predstavlja prvi sklop širšega raziskovalnega projekta, in sicer pripravo in

preizkus metodološkega instrumentarija za analizo možnosti in pogojev za stalno izobraževanje in osebni razvoj slovenskega prebivalstva v Škednju. S potrebnimi spremembami bomo instrumentarij uporabili v drugi fazi raziskave o slovenskem prebivalstvu v Škednju. Prvi del raziskave, ki ga tu predstavljamo, zajema torej pripravo instrumentarija – anketnega vprašalnika – in predtest.

Predtest je bil izpeljan na preizkusnem vzorcu petnajstih prebivalcev Škednja. Ker v zamejskem prostoru ne razpolagamo s podatki o jezikovni pripadnosti prebivalcev, ne moremo sestaviti slučajnostnega vzorca, ampak se moramo pri sestavljanju vzorcev posluževati drugačnih metod. Tudi za Škedenj ne razpolagamo s seznamom slovenskega prebivalstva: do posameznikov smo prišli s pomočjo raznih virov, kot so krajevna kulturna društva, verska skupnost, otroški vrtec in osnovna šola v Škednju. Uporabili smo metodo snežne kepe. Po oceni domačinov živi v Škednju od 120 do 150 Slovencev, vendar so ti podatki relativni in zbrani na podlagi števila članov v krajevnih društvih, verski skupnosti in po poznanstvu. Natančnejših podatkov ni bilo na razpolago. Obstaja veliko posameznikov, ki niso vezani na lokalno skupnost in jih je težko prešteti. Zaradi skromnega obsega celotne populacije smo se odločili, da izvedemo predtest na manjšem preizkusnem vzorcu, tako da bo za naslednjo fazo na razpolago dovolj obsežen vzorec prebivalstva. Zaradi narave predtesta pridobljenih podatkov ne moremo posploševati, ker nimajo posplošitvene vrednosti.

Opis instrumenta - anketnega vprašalnika

Podatki so bili zbrani z neposrednim intervjuvanjem na anketirančevem domu. Zbrali smo jih s pomočjo obširnega anketnega vprašalnika. Vprašanja so omogočala vpogled v možnosti in pogoje za izobraževanje in oseb-

nostni razvoj slovenskega prebivalstva v Škednju. Skupno je vprašalnik vseboval 95 vprašanj, od tega 79 vprašanj zaprtega tipa in 16 odprtega tipa. Med 79 prvimi je bilo 23 binarnih vprašanj in 14 vprašanj z deskriptivnimi ocenjevalnimi lestvicami.

Zaradi raziskovalnih ciljev, ki smo si jih postavili, se pri zbiranju podatkov nismo smeli omejiti samo na posameznika, ampak samo morali analizirati tudi družinsko in širše družbeno okolje, ki lahko posamezniku posreduje različne dražljaje. Da bi imeli širši vpogled v populacijo, je bil v preizkusni fazi anketiran en sam družinski član, zbrali pa smo tudi podatke o preostalih družinskih članih.

V prvem delu vprašalnika so poleg demografskih podatkov zbrane še naslednje spremenljivke: razlogi za življenje v Škednju, narodna in jezikovna struktura okolja, narodna pripadnost družinskih članov, materni in pogovorni jezik. Drugi del vprašalnika vsebuje podatke o izobrazbeni ravni anketiranca in preostalih družinskih članov, o jeziku šolanja in šolskih izkušnjah. V tretjem delu so zajeti podatki o zaposlitvi anketiranega in drugih družinskih članov ter značilnostih njihovega delovnega okolja. Upoštevali smo sledeče spremenljivke: spreminjanje delovnega okolja, potrebo po izpopolnjevanju strokovnega znanja, jezikovno strukturo delovnega okolja. Četrty del obsega podatke o preživljanju prostega časa in aktivnem udejstvovanju ter angažiranosti posameznikov. V petem delu se spremenljivke nanašajo na medije, ki jih intervjuvanec uporablja, in na rabo novih komunikacijskih sredstev. V šestem sklopu so v poskusni obliki zbrani podatki o oblikah neformalnega pridobivanja znanja, načinu reševanja problemov in o osebnih, službenih in družinskih načrtih za prihodnost. Zadnji sklop vprašanj analizira anketirančevo stališče do perečega problema železarne in njene morebitne ukinitve.

Pri analizi podatkov smo prikazali frekvenčne porazdelitve spremenljivk. Rezultati križnih analiz so podani samo v primerih, ko smo kljub skromnemu obsegu vzorca zasledili bistvene razlike med posameznimi razredi. Zaradi majhnega števila intervjuvancev smo analize prikazali z absolutnimi vrednostmi in nismo uporabili relativnih frekvenc.

ANALIZA PODATKOV

Osnovni podatki

Med petnajstimi anketiranimi je bilo enajst žensk in štirje moški. V vzorcu je bilo manj moških, ker so se ti na splošno raje izognili anketiranju: poročeni so raje predlagali svojo ženo, češ da ima ona več časa na razpolago. Starost anketirancev sega od 23. do 69. leta, srednja starost je 42,6 let.

Razlogi za življenje v Škednju

Osem anketiranih je rojenih v Škednju. Devet jih je poročenih ali živijo s partnerjem – ti dve

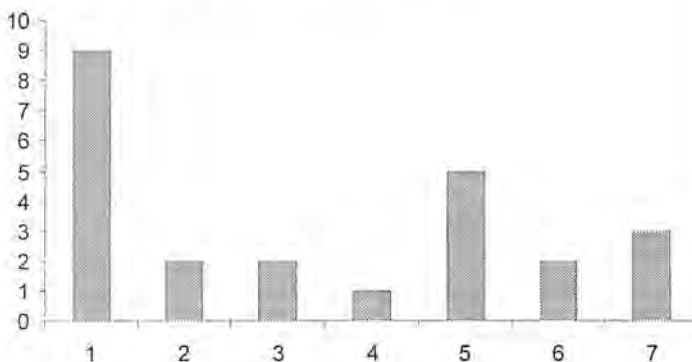
kategoriji smo pri analizi podatkov združili in tvorita en sam razred, ena je vdova, pet pa je samskih. V razredu poročenih in vdovcev sta samo dva primera anketirancev, katerih partner je doma iz Škednja. Samo v enem primeru zasledimo zakonsko zvezo med dvema domačinoma. Zakonci imajo od enega do dveh otrok, povprečno 1,5 na družino.

Med razlogi za življenje v Škednju (možno jih je bilo navesti več) je devet anketiranih navedlo, da so se rodili v Škednju⁴, dva, da sta imela prednike iz Škednja, dva, da sta se poročila s Škedenjcem/ko, eden, da so bili partnerjevi predniki iz Škednja, pet jih je podedovalo hišo v Škednju, dva delata v okolici, trije so navedli še druge razloge.

Večina anketirancev (9) ni nikoli pomislila, da bi se iz Škednja izselili. Med tistimi, ki so kdaj pomislili na to, jih je šest navedlo zgolj stvarne razloge, kot so zveza s partnerjem, ki ni iz Škednja, potreba ali želja, da bi zamenjali stanovanje ipd. Veliki večini (14) je življenje v Škednju všeč; osmim, ker so se v Škednju – kljub urbanizaciji in preoblikovanju v predmestje – ohranile prvine vaškega življenja: obstaja neka krajevna skupnost, ki je aktivna na teritoriju, ljudje se na ulicah pozdravljajo in pokramljujejo, nasploh se prebivalci med seboj poznajo. Sedem jih je navedlo tudi dejstvo, da je sama lega Škednja zelo ugodna, ker je zelo blizu mestnega središča. Eden je omenil, da je v Škednju še veliko zelenja in lahko uživa lep razgled.

Iz analize podatkov o izvoru družinskih članov izhaja, da imajo štirje intervjuvanci mamo, ki je rojena v Škednju, šest jih ima mamo, ki je rojena drugje na Tržaškem, mama petih pa je rojena na območju današnje Slovenije. Trije imajo očeta, ki je rojen v Škednju, sedem očeta, ki je rojen drugje na Tržaškem, štirje očeta, ki je rojen na območju sedanje Slovenije, eden pa na območju nekdanje Jugoslavije. Partnerjevi starši so večinoma rojeni na Tržaškem (mama v petih

Graf 1: Razlogi za življenje v Škednju

Legenda:

1. Tukaj sem se rodil/a.
2. Moji predniki so bili iz Škednja.
3. Poročil/a sem se s Škedenjcem/ko.
4. Partnerjevi predniki so bili iz Škednja.
5. Podedoval/a sem hišo v Škednju.
6. Delam v Škednju.
7. Drugo.

Narodnostna slika prebivalstva Škednja se je v zadnjem stoletju znatno spremenila zaradi asimilacijskega pritiska na slovensko prebivalstvo in procesa urbanizacije. Dva anketiranca sta označila okolje kot pretežno slovensko, pet jih je bilo mnenja, da je v enaki meri slovensko in italijansko, osem pa, da je pretežno italijansko.

primerih, oče v sedmih), samo v enem primeru je partnerjeva mama iz Škednja.

Narodnost okolja in raba slovenščine

Anketirane smo prosili, naj izrazijo svoje mnenje o narodnosti okolja, v katerem živijo. Zanimalo nas je, kako posameznik občuti narodnost okolja, saj se lahko njegovi zaznava in predstava razlikujeta od resnične empirične podobe.

Preverili smo tudi, kakšne so v Škednju možnosti za javno rabo slovenščine pri raznih storitvah. Anketirance smo vprašali, naj sami navedejo, pri katerih uslugah se lahko poslužujejo slovenščine. Dve osebi uporabljata slovenščino na poštнем uradu (v enem primeru, ker anketirani – edini izmed anketirancev – ve, da ena izmed uslužbenk govori slovensko), šest jih ve, da se lahko tudi v krajevnih podružnicah denarnih zavodov poslužujejo slovenščine (v Škednju sta podružnici dveh denarnih zavodov; vsi anketiranci niso bili seznanjeni z dejstvom, da je v obeh podružnicah zaposleno tudi slovensko osebje in se zato lahko za storitve poslužujejo slovenščine). V trgovinah in pekarnah govori slovensko deset anketiranih, v barih samo eden, isto velja za kategorijo gostiln. Deset jih je pri tem omenilo cerkev in nanjo vezane dejavnosti, prav toliko jih je navedlo slovensko osnovno šolo in vrtec, dva krajevno knjižnico v Kulturnem društvu Ivana Grbca, trije so omenili društvo. Nihče se ne poslužuje slovenščine pri družinskem zdravniku; dva

anketirana sta izjavila, da za uporabljanje različnih storitev ne hodita v Škedenj, eden pa, da se slovenščine ne poslužuje pri nobeni storitvi⁵.

Deset anketirancev ima v Škednju sorodnike, v treh primerih po partnerjevi strani. Odnosi s sorodniki so večinoma dobri (7), v dveh primerih tudi zelo dobri. Odnosi s sosednjimi družinami so tudi večinoma dobri (v devetih primerih dobri, v enem zelo dobri in zadovoljivi ter v treh "drugo"). S sorodniki iz Škednja se večina pogovarja izključno ali pretežno v slovenščini (8), preostala dva se z njimi pogovarjata v italijanščini. S sosednjimi družinami se večina anketirancev (6) pogovarja pretežno v italijanščini, trije izključno v italijanščini, dva tako italijansko kot tudi slovensko, trije pa izključno v slovenščini.

Večina anketirancev ima v Škednju tudi osebne prijatelje (v dveh primerih veliko, v šestih precej, v petih malo in v dveh nobenega). Podobno porazdelitev smo zasledili tudi za partnerjeve prijatelje, čeprav so podatki zbrani na osnovi mnenja enega izmed zakoncev o prijateljih drugega in so zato manj verodostojni. Velika večina anketiranih meni, da so njihovi prijatelji iz Škednja večinoma

slovenske narodnosti (12). Pri navajanju priložnosti, ob katerih se srečujejo z njimi in z drugimi družinami, ugotavljamo, da se najpogosteje srečujejo v društvih v Škednju (8), sledi "na kulturnih prireditvah" (5), med mladimi pa je najpogostejši odgovor "kjerkoli izven Škednja" (6). Samo en anketiravec navaja, da se s prijatelji srečuje po domovih.

Narodnostni izvor

Ker je pri preučevanju manjšinjske problematike narodnostni in jezikovni izvor posameznikov eden od ključnih vidikov, smo na to temo zbrali čim več podatkov. Na osnovi izjav anketiranih smo analizirali njihovo narodno pripadnost ter narodnostni izvor njihovih staršev in preostalih družinskih članov. Trinajst anketirancev je slovenske narodnosti in slovenskega maternega jezika, od teh samo eden nima obeh staršev slovenske narodnosti (oče je Hrvat). Razen v zadnjem primeru je pogovorni jezik s starši slovenščina. V enem izmed dveh primerov, ko nista oba starša slovenske narodnosti (oče je Italijan), se anketiravec ne opredeljuje ne za italijansko ne za slovensko narodnost, ampak za "nekaj vmesnega". Z očetom govori italijansko, z mamo slovensko, za materni jezik ima tako slovenščino kot tudi italijanščino. V drugem primeru, ko anketiravec ni slovenske narodnosti, sta oba starša Italijana in tudi anketirani se opredeljuje za italijansko narodnost (iz nadaljnjih odgovorov je razvidno, da dobro govori slovensko, njegov materni jezik je italijanščina, doma se pogovarjajo v italijanščini, starši razumejo malo slovenščine, obiskoval je slovenske šole in ima veliko slovenskih prijateljev).

Od desetih poročenih anketirancev jih ima osem slovenskega partnerja, čigar materni jezik je slovenščina; eden je poročen s partnerjem italijanske narodnosti in eden s partnerjem, ki se nima za Italijana, ampak za Tržačana. V obeh primerih pa starši izjavljajo, da so njihovi otroci slovenske narodnosti

(iz križne analize podatkov izhaja, da so v obeh primerih sinovi oz. hčere polnoletni in lahko torej sklepamo, da imajo že izoblikovano osebno narodno identiteto), da je njihov materni jezik slovenščina in so v obeh primerih obiskovali slovenske šole. V prvem primeru mešanega zakona partner govori malo slovensko, razume pa dobro, v drugem primeru pa ne govori slovensko in razume samo malo.

Šolanje in šolske izkušnje

Iz analize dosežene izobrazbene ravni anketirancev izhaja, da je večina po zaključku obvezne šole nadaljevala šolanje. Enajst jih je dokončalo višjo srednjo šolo, dva imata univerzitetno diplomu, eden je zaključil poklicno šolo. V večini primerov dosežena stopnja šolanja sovпада s stopnjo šolanja vsaj enega izmed staršev. V petih primerih je anketirani dosegel višjo izobrazbeno raven od svojih staršev. Trinajst anketirancev se je izšolalo na šolah s slovenskim učnim jezikom, eden je obiskoval slovensko osnovno in srednjo šolo, potem pa italijansko poklicno šolo, eden pa delno hrvaške šole. Težje je opredeliti, katero šolo (slovensko ali italijan-

sko) so obiskovali anketirančevi starši: velikokrat obdobje šolanja staršev sovpada z obdobjem fašizma, ko so bile slovenske šole ukinjene in ni bilo mogoče izbirati med šolo s slovenskim ali italijanskim učnim jezikom. Anketirani, ki imajo otroke, so se odločili za slovenski vrtec oz. šole.

Svoj učni uspeh je velika večina (12) označila kot dober, tudi odnosi s sošolci so bili večinoma dobri (10) ali zelo dobri (4), odnosi s profesorji so bili dobri v dvanajstih primerih, slabše pa so ocenjeni način poučevanja in vsebine programov. Način poučevanja je samo en anketiranec ocenil za zelo dobrega, pet jih meni, da je bil dober, osem zadovoljiv, eden pa naravnost slab. Vsebina učnih programov je bila označena za zelo dobro v enem primeru, v treh za dobro, v desetih za zadovoljivo in v enem primeru za slabo.

Zaposlitev in delovno okolje

Iz frekvenčne analize podatkov o delovnem položaju (tako tistih, ki so še aktivni na tržišču dela, kot iz podatkov o zadnji zaposlitvi tistih, ki so že upokojeni) izhaja, da je med anketiranimi sedem odvisnih delavcev v zasebni ustanovi, štiri odvisni delavci v javni ustanovi, eden je samostojen delavec, dva sta študenta in ena je gospodinja. Frekvenca samostojnih delavcev je višja pri partnerjih (3) in pri očetih (4). Med anketiranci in njihovimi partnerji, ki spadajo v kategorijo samostojnih delavcev, razlika med spoloma ni opazna. V razredu staršev pa je razlika med spoloma vidna, saj mama v enajstih primerih ni bila zaposlena in se je ukvarjala z gospodinjstvom. Pri analizi gospodarskih panog smo izbrali Istatovo⁶ razdelitev, ki razlikuje šestnajst sektorjev. Pri razporeditvi anketirancev po gospodarskih dejavnostih zasledimo najvišjo frekvenco (4) v kategoriji "šolstvo in izobraževanje"; v vseh štirih primerih gre za ženske. V preostalih kategorijah so podatki zelo razpršeni. Pri analizi zaposlitvene panoge partnerjev zasle-

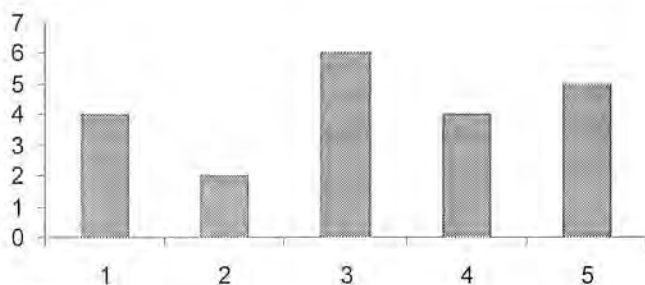
dimo najvišjo frekvenco (4) v kategoriji "prevoznništvo, skladiščenje in komunikacije". Pri poklicih očetov opažamo, da jih je bila večina zaposlena v industrijski proizvodnji (4). Iz križnih analiz je razvidno, da je bil oče v dveh primerih zaposlen v bližnji železarni. Med vsemi anketiranimi nobeden ni zaposlen v Škednju in zelo nizka je tudi frekvenca tistih, katerih partner (2) ali oče (2) je bil zaposlen v Škednju. Večina jih torej dnevno odhaja iz Škednja v službo in se vrača popoldne ali zvečer.

Od trenutno zaposlenih anketirancev (8) pri opravljanju delovnih zadolžitev trije veliko uporabljajo slovenščino, dva precej, štiri malo. Šest jih je mnenja, da je v primerjavi z razmerami izpred petih let za opravljanje njihovega poklica danes potrebna enaka kvalifikacija, medtem ko trije trdijo, da je potrebna višja kvalifikacija. Pri vprašanju, v čem se je njihovo delo spremenilo v zadnjih petih letih, so anketirani navedli: "več dela" (3), "več birokracije pri opravljanju delovnih zadolžitev" (1), "več elektronike" (1), "sprememba gospodarjev" (1). Trem se zdi privlačna možnost, da bi v prihodnje menjali tako delovno okolje kot poklic, enemu pa, da bi spremenil samo delovno okolje. Dvema, ki bi zamenjala tako delovno okolje kot poklic, se zdi ta možnost tudi v kratkem uresničljiva. Rahla večina (4) je dobila sedanjo službo tako, da so se prijavili na razpis, trije po poznanstvih, eden pa službe sploh ni iskal. Trije v zadnjih desetih letih niso menjali ne poklica ne delovnega okolja. Dva anketiranca sta štirikrat spremenila delovno okolje in eden izmed njiju je vsakič zamenjal tudi poklic, drugi pa je zamenjal poklic samo enkrat. Eden od anketiranih je menjal tako delovno okolje kot poklic šestkrat.

Dve tretjini anketirancev (10) sta v zadnjih petih letih obiskovali razne tečaje. Največja je frekvenca (6) v kategoriji poklicnih tečajev in tečajev za poklicno izpopolnjevanje, sledijo športni (4) in jezikovni tečaji (4) ter tečaji

Graf 2: Obiskovalni tečaj

Legenda:

1. poklicni tečajji in tečajji za poklicno izpopolnjevanje
2. športni tečajji
3. jezikovni tečajji
4. tečajji informatike
5. drugo

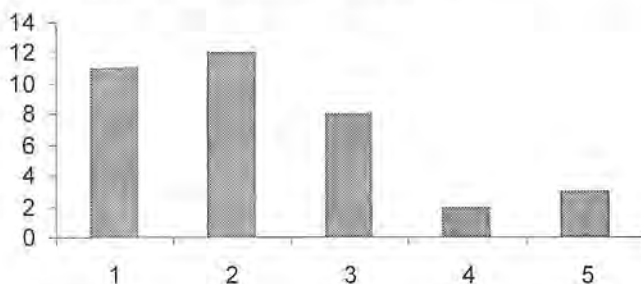
informatike (2). Pri postavki "drugo" smo zabeležili tečaj šivanja narodne noše,

glasbene in plesne tečajji ter tečaje na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Tečajniki so se večinoma odločili za tečaj iz osebnega zanimanja (8), in to tudi v polovici primerov (3), ko je šlo za tečaje za poklicno izpopolnjevanje.

Dva tečajnika sta se za tečaj odločila, ker so ga obiskovali tudi kolegi in prijatelji, eden se je za tečaj odločil, ker je to

Način preživljanja prostega časa je pokazatelj možnosti izobraževanja.

Graf 3: Obiskovanje kulturnih prireditev

Legenda:

1. Zahajam na slovenske kulturne prireditve v Škednju.
2. Zahajam na slovenske kulturne prireditve drugje v Trstu.
3. Zahajam na italijanske kulturne prireditve drugje v Trstu.
4. Zahajam na slovenske kulturne prireditve izven Trsta.
5. Zahajam na italijanske kulturne prireditve izven Trsta.

zahteval njegov delodajalec, eden pa iz želje, da bi se poklicno izpopolnil.

Večini anketirancev (8) šola ni posredovala vsega znanja, ki ga potrebujejo pri delu. Preostalo so se večinoma naučili sami (5) ali od kolegov v službi (4), dva pa sta si potrebno znanje pridobila na tečaju. Vseh osem jih je bilo mnenja, da se bodo morali v prihodnje za svoje delo še česa naučiti, in vseh osem jih je to ocenilo kot pozitivno.

Prosti čas in aktivno udejstvovanje

Način preživljanja prostega časa lahko veliko pove o možnostih in spodbudah za permanentno izobraževanje in osebnostni razvoj posameznika. Med anketiranci smo zbrali podatke o preživljanju prostega časa med tednom in ob koncu tedna. Med tednom se večina anketiranih (8) kulturno udejstvuje v slovenskem okolju (društva, zbori ipd.), osem jih bere, šest se jih ukvarja s športom, pet se jih posveča glasbi, štirje se srečujejo s prijatelji, v preostalih kategorijah je pogostost zelo nizka. Med vikendom jih največ (9) hodi na sprehode in izlete, pet jih bere, štirje se kulturno udejstvujejo v slovenskem okolju, trije se posvečajo športu. V preostalih kategorijah je pogostost zelo nizka in razpršena.

Enajst anketirancev redno zahaja na slovenske kulturne prireditve v Škednju, dvanajst jih obiskuje slovenske prireditve tudi drugje v Trstu (v naslednjem odgovoru so največkrat navedli Slovensko stalno gledališče v Trstu), osem jih hodi tudi na italijanske kulturne prireditve drugje v Trstu (v naslednjem odgovoru so največkrat navedli opero in Stalno gledališče Furlanije-Juljske krajine), dva zahajata na slovenske kulturne prireditve tudi drugam, trije pa na italijanske.

Devet vprašanih je redno dejavnih v slovenskih društvih v Škednju, eden občasno. Eden redno sodeluje v slovenskih društvih drugje (izven Škednja), dva pa občasno. Eden je redno aktiven pri italijanskih društvih

izven Škednja, dva pa občasno. Z namenom, da bi preverili seznanjenost z delovanjem slovenskih in italijanskih društev na območju Škednja, smo anketirane prosili, naj navedejo društva, ki jih poznajo. Najpogosteje je omenjeno Kulturno društvo Ivana Grbca (14), sledi Dom Jakoba Ukmarja (13), Servola Insieme (10), rekreacijski center (4), pet jih je navedlo pevske zборе, vendar niso vedeli, v okviru katerega društva delujejo.

Mediji in sredstva množičnega obveščanja

Analizirali smo sledeče spremenljivke: branje knjig, branje dnevnikov in časopisja, gledanje televizijskih programov, poslušanje radijskih programov, rabo računalnika in interneta ter rabo telefona.

Vsi anketirani izjavljajo, da imajo doma preko sto knjig: pet jih ima od sto do dvesto knjig, sedem od dvesto do petsto in trije nad petsto. V sedmih primerih imajo več italijanskih knjig, v treh primerih je število slovenskih in italijanskih knjig približno enako, v petih primerih pa je več slovenskih knjig. Šest anketirancev si sposoja tudi knjige iz knjižnice. Večina (8) jih bere zvečer, po večerji ali pred spanjem.

Dva anketirana nobenega dnevnika ne prebirata redno. Dvanajst jih redno bere Primorski dnevnik, od teh jih šest redno bere tudi en italijanski dnevnik (v dveh primerih je to tržaški dnevnik "Il Piccolo", v dveh primerih pa vsedrjavni dnevnik), en anketiranec bere samo italijanski vsedrjavni dnevnik. Od skupnih dvanajstih rednih bralcev Primorskega dnevnika jih je enajst naročenih nanj in ga imajo na razpolago doma. Podatki o redno branih revijah so preveč razpršeni, da bi bili lahko uporabni.

Med televizijskimi mrežami, ki jih anketirani največkrat izbirajo, zasledimo programe italijanske državne televizije (13), programe deželne slovenske televizije (10), zasebne

vsedrjavne mreže Mediaset (10); pri sprejemanju signalov drugih slovenskih televizijskih mrež, vključno s TV Kopro in RTV Slovenijo, pa so anketiranci omenili težave. Deset anketirancev izjavlja, da povprečno ne gledajo televizije več kot dve uri dnevno. Štirje jo gledajo od dve do štiri ure, samo eden pa več kot štiri ure na dan. Najbolj gledani programi so dnevnik, tako italijanski (14) kot slovenski (13), sledijo filmi v italijanščini (14) ter dokumentarci v italijanščini (10) in slovenščini (4). Med radijskimi postajami je najbolj priljubljena slovenska deželna postaja RAI – Radio Trst A (9).

Trije anketiranci doma nimajo računalnika. Osem jih ima doma po en računalnik, štirje pa po dva. Dva anketirana se nista naučila uporabljati računalnika in ga ne uporabljata. Na vprašanje, kako so se anketiranci naučili uporabljati računalnik, je bilo možnih več odgovorov. Pet vprašanih je obiskovalo tečaj, eden se je naučil uporabe računalnika v šoli, štirje od kolegov v službi, pet jih trdi, da so samouki, štirje pa so se uporabe naučili od drugih družinskih članov. Večina anketiranih (10) uporablja računalnik tudi izven doma, deset jih uporablja internet in elektronsko

Najpogosteje uporabljen medij je knjiga.

pošto. Najbolj obiskane spletne strani spadajo v kategorijo "znanost in tehnologija" (4).

V družini anketirancev imajo povprečno 3,6 telefonov, vključno z mobilni. Največ se jih, tako zasebno kot poslovno, pogovarja po telefonu največ petnajst minut dnevno, eden se pogovarja do trideset minut na dan, trije šestdeset minut, trije do dve uri, dva pa več kot dve uri. Anketirani najpogosteje kličejo prijatelje s Tržaškega (11), za temi sorodnike (7) in družinske člane (7), podjetja v Trstu (5), kolege in sodelavce (4), druge ustanove v Trstu (3); preostale kategorije, kot so "prijatelji iz drugih predelov Italije", "prijatelji iz tujine", "podjetja v Sloveniji", "ustanove in podjetja iz tujine" omenja samo en anketiraneec.

Od petnajstih anketiranih jih je na vprašanje, ali v vsakdanjem življenju kaj pišejo (sestavljajo krajša ali daljša besedila, zapisnike, sporočila, navodila ipd.), deset odgovorilo pritrdilno. Od petih, ki so odgovorili negativno, štirje trenutno niso zaposleni (štiri so ženske, med temi tri upokojenke in ena gospodinja). Med tistimi, ki pišejo vsak dan, je najvišja pogostost v kategoriji "članki, zapisniki, poročila" v italijanskem jeziku (7), nato ista kategorija v slovenskem jeziku (4), sledi ka-

tegorija "drugo", pri kateri so štirje navedli račune ipd. v italijanskem jeziku.

Neformalno izobraževanje

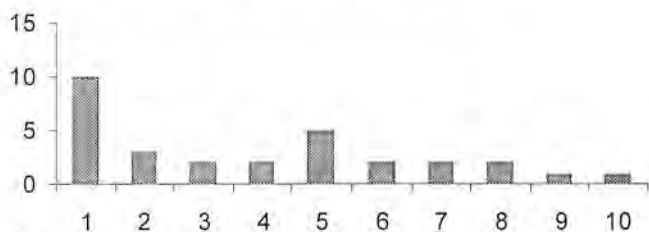
Anketirane smo z namenom, da bi preverili neformalno pridobivanje znanja, prosili, naj navedejo nekaj stvari, ki so se jih naučili od svojih bližnjih (domačih, kolegov, prijateljev ipd.). Če odgovore združimo v kategorije po tematskih sklopih, ugotovimo sledečo frekvenčno porazdelitev: največkrat so anketiranci omenili recepte in kulinariko (10), nato vrtnarstvo in vinogradništvo (3), gospodinjstvo in hišna opravila (2), delovna opravila (2), rabo novih tehnologij in računalništvo (5), šivanje in pletenje (2), skladbe in petje (2), prevajanje in tuje jezike (2), gorske poti (1), knjižničarstvo (1). Največkrat so se omenjenih opravil naučili od družinskih članov, kolegov in prijateljev.

Pri situacijski analizi primera za ugotavljanje odnosa do novih tehnoloških in komunikacijskih sredstev smo anketirane vprašali, kako bi ravnali v konkretnem primeru, ko bi jim podarili nov prenosni telefon, ki ga niso nikoli prej uporabljali. Večina (7) bi prebrala navodila, štirje bi se po navodilih naučili samo osnovne funkcije, štirje bi vprašali za pomoč druge družinske člane ali znance. Tudi pri težavah, ki se porajajo doma, je pri anketiranih opaziti dokaj ustaljen način ravnanja: najprej vprašajo druge družinske člane, nato znance in prijatelje, šele nazadnje strokovnjake.

Načrti za prihodnost

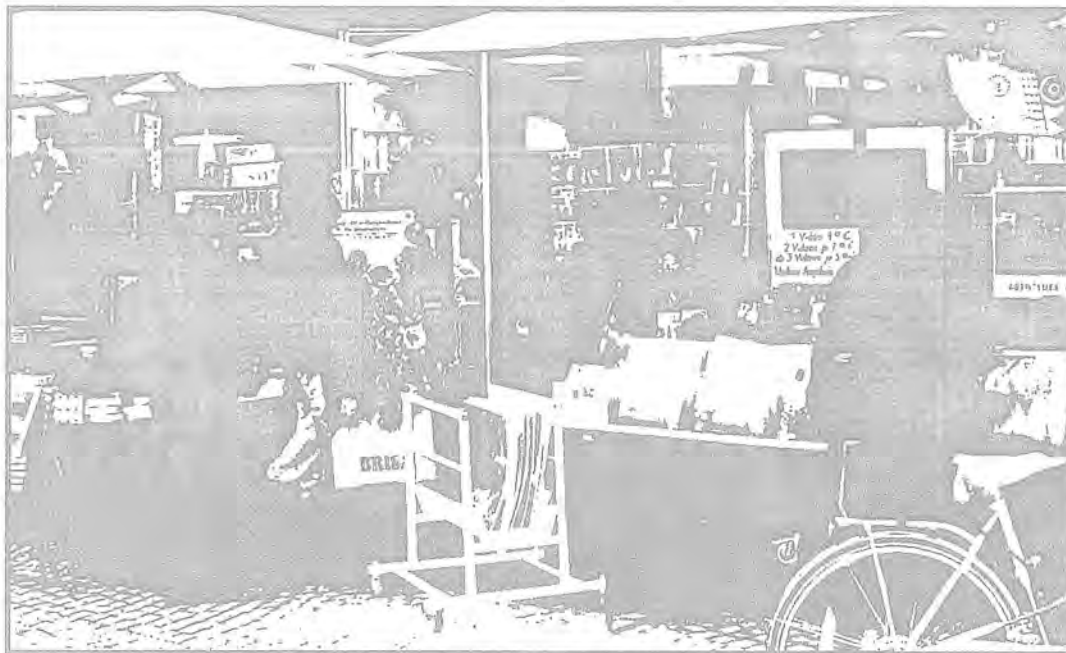
Pri načrtih za prihodnost je razvidno, da imajo samo redki izoblikovane osebne, družinske in službene načrte (tako kratkoročne, za prihodnji dve leti, kot tudi dolgoročne). Anketiranci pod tridesetim letom starosti (3) imajo izoblikovane samo službene kratkoročne načrte (tako študij kot iskanje zaposlitve ali spremembo zaposlitve), med

Graf 4: Česa si se naučil od svojih bližnjih

Legenda:

1. recepti in kulinarika
2. vrtnarstvo in vinogradništvo
3. gospodinjstvo in hišna opravila
4. delovna opravila
5. raba novih tehnologij in računalništvo
6. šivanje in pletenje
7. skladbe in petje
8. prevajanje in tuji jeziki
9. gorske poti
10. knjižničarstvo

anketiranci nad tridesetim letom starosti prevladujejo družinski načrti, kot so poroka (2), otroci (1), šolanje otrok (1), načrti, vezani na dom (zamenjava ali preureditev stanovanja) (3), večina pa nima izoblikovanih kratkoročnih načrtov in pravijo, da so uresnili že vse, kar so si zastavili. Med kratkoročnimi načrti najpogosteje omenjajo dopust in potovanja (5).

Problem železarne

Zadnji sklop vprašanj se je nanašal na problem železarne. Šest anketiranih je imelo katerega od družinskih članov zaposlenega v železarni, trije pa v drugih industrijskih obratih v okolici Škednja. Šest jih je mnenja, da danes železarna nima več nobenega pomena za življenje v Škednju, sedem pa, da še danes vpliva nanj: v vseh sedmih primerih je s tem mišljen problem onesnaževanja okolja, štirje pa so omenili tudi problem delovnih mest. Osem jih je mnenja, da bi bilo bolje, če bi železarno zaprli, šest jih temu nasprotuje, en anketiranec je neodločen. Med razlogi za zaprtje in proti njemu sta izpostavljena pro-

blem onesnaževanja (13) in problem odpusta delavcev (3), čeprav se anketiranci zavedajo, da je v železarni zaposlena večinoma tuja delovna sila in ne domačini. Njihov odpust ne bi neposredno oškodoval krajevnega tržaškega prebivalstva in trga delovne sile. V primeru, da objekta ne bodo zaprli, so vsi podčrtali nujo po preureditvi in posodobitvi naprav proti onesnaževanju ter zvišanje standardov proti onesnaževanju okolja. Dva anketirana sta omenila, da se za afero železarne in njene ukinitve skrivajo tudi politični interesi, ne samo ekološki in ekonomski.

EVALVACIJA INSTRUMENTA, UGOTOVITVE IN PREDLOGI

V zaključku ne bomo podajali interpretacij zbranih podatkov in ugotovitev, saj gre za preizkušanje poskusnega vprašalnika, pač pa bomo analizirali samo ustreznost vprašalnika. Prvo dilemo predstavlja sama metoda vzorčenja v obliki snežne kepe. V Škednju živijo namreč slovenske družine, ki niso iz Škednja in živijo popolnoma ločene od lo-

kalne skupnosti. Take posameznike je z uporabljeno metodo težje zaslediti. Med tistimi, ki so rojeni v Škednju, opazamo, da se je ohranil občutek pripadnosti kraju in skupnosti, ohranila se je identiteta Škedenjca, ki je za predmestje dokaj nenavadna (sorodnejša občutku pripadnosti in identiteti vaščana).

Vprašalnik meri vrsto dejavnikov; nekatere evidentira in kvantificira lažje, druge pa težje. Splošna ocena vprašalnika je pozitivna, čeprav bi v bodoče lahko določene vidike izboljšali. Namen predtesta je bil ugotoviti, ali z odgovori dobimo potrebne podatke, in evidentirati morebitna nejasna ali dvoumna vprašanja. Zaradi dolžine vprašalnika je v našem primeru potrebno tudi ugotoviti, katera vprašanja so neizogibno potrebna, katere vidike bi bilo treba poglobiti in katera vprašanja lahko izpustimo, da bo vprašalnik krajši. V ta namen bi lahko preverili možnost, da bi nekatera vprašanja predelali v vprašanja pogojnega tipa.

Spremenljivko "narodna in jezikovna struktura okolja" dovršeno merijo vprašanja, ki zbi-

rajo podatke o narodni in jezikovni strukturi okolja. Pri zbiranju podatkov o odnosih s sorodniki in prijatelji v Škednju bi se osredotočili na ocenjevanje medsebojnih odnosov in na pogovorni jezik, manj pa na analizo stopnje oz. vrste sorodstvenih zvez, zato bi vse sorodnike združili v eno samo kategorijo. Pri ocenjevanju medosebnih odnosov je treba dodati še kategorijo izključno formalnega odnosa, ko se posamezniki samo pozdravljajo in ne gojijo globljih medosebnih odnosov.

Pri zbiranju podatkov o ravni izobrazbe, odnosu od šolanja in obiskovanju raznih tečajev je potrebno izpostaviti nekaj uporabnih ugotovitev. Prvič: samopresoja lastnega šolskega uspeha nam daje zavajajoče podatke, ker sodi vprašanje v kategorijo občutljivih vprašanj, ki v osebkcu sprožijo obrambni mehanizem, zaradi katerega so odgovori racionalizirani. Zato bi mnenje posameznika dopolnili s podatkom o njegovi zaključni oceni na zadnji stopnji šolanja. Drugič: iz predtesta je mogoče sklepati, da je udeležba na raznih tečajih v zadnjih petih letih nizka. S pogojnimi vprašanji bi lahko razvejali vprašanja za tri ločene kategorije anketirancev: dejavne, potencialno dejavne in nedejavne. Pri potencialno dejavnih bi tako analizirali ovire, ki jim preprečujejo udeležbo, ter pripravljenost za bodoče udejstvovanje, pri nedejavnih pa dejavnike, ki jih od udeležbe odvračajo.

Tudi med vprašanji o zaposlitvi bi bilo treba predlagati nekaj sprememb: dodati vprašanje, ali gre za slovensko ali italijansko podjetje oz. ustanovo. S preostalimi vprašanji bi se osredotočili na analizo zaposlitve in položaja na delovnem mestu ter izpustili vprašanja in podatke, ki se ne nanašajo neposredno na spodbude za izobraževanje, ki izhajajo iz delovnega okolja. Vprašanju o rabi slovenščine pri opravljanju delovnih zadolžitev pa bi lahko dodali tudi vprašanje o narodnosti kolegov.

Podatki o preživljanju prostega časa in aktiv-

Merjenje vsakodnevnega pridobivanja znanja po neformalnih poteh je samo po sebi zelo težko: za osebe je težko identificirati tako znanje, ki se pridobiva nezavedno, in težko ga je opredeliti. Večinoma so anketiranci navajali splošne pojme (npr. računalništvo) in ne konkretnih opravil, kot je zahtevalo vprašanje (npr. pošiljanje elektronske pošte).

nem sodelovanju v krajevni skupnosti dokazujejo pomembno vlogo, ki jih igrajo v zamejski stvarnosti kulturna in prosvetna društva.

Pri podatkih o medijih in uporabi komunikacijskih sredstev izstopa majhno število telefonskih klicev izven tržaške pokrajine.

Vprašanje o pismenosti, oz. kako pogosto anketirani osebki pišejo in sestavljajo krajša ali daljša besedila, je bilo večkrat nejasno (potrebno pojasnil), zato ga je potrebno preoblikovati.

Podatki so kljub temu uporabni, ker ponašajo neformalni pretok znanja.

Načrti za bodočnost so nasploh skromno izoblikovani, predvsem vprašanje o osebnih načrtih vzbuja v osebku sum, da se hoče anketar približati njegovi osebni sferi. Zaradi samega cilja raziskave in zato, da bi se izognili neprijetnemu občutku prehajanja v osebno sfero, bi vprašanje lahko omejili na izobraževalne načrte in na poizvedovanje, česa bi se anketiranec v prihodnje še rad naučil. Službene načrte za prihodnost bi vključili v sklop vprašanj, ki se nanašajo na delovno okolje.

Vprašalnik nam bo v svoji končni obliki nedvomno posredoval kopico zanimivih in uporabnih podatkov.

VIRI:

- Bogatec, N. (1995). Od male mature leta 1979 do danes. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut.
- Bogatec, N., Bufon, M. (1999). Slovenske šole v tržaški in goriški pokrajini. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut.
- Bevilacqua, C., De Vecchi, F., Jakomin, D., Mazerati, E., Oretti, L., Sancin, M., Campanile, L. S., Sturari, A., Verocchio, A., Ziller, P. (1997). Ferriera 1897–1997.

Trst: Odborništvo za kulturo Občine Trst.

Bolchi, S. (1990). Krušarca. Trst: Škedenjski etnografski muzej.

Chanan, G., Vos, K. (1989). Social change and local action. Dublin: The European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

Commission of the European Communities (2000). A memorandum on Lifelong Learning. Bruselj.

Findeisen, D. (1997). Razvijmo sebe, druge in s tem svoj kraj. V Andragoška spoznanja, št. 2.

Jakomin, D. (1987). Škedenjska krušarca. Trst: Dom Jakoba Ukmarja.

Jakomin, D. (1989). Cerkev v Škedenju. Trst: Škedenjski etnografski muzej.

Krajnc, A. (1982). Motivacija za izobraževanje. Ljubljana: Delavska enotnost.

Krajnc, A. (1996). Izobraževanje odraslih in lokalni razvoj. V Andragoška spoznanja, št. 3.

Mazzoni, M. (2001). Škedenjska ženska. Trst: Škedenjski etnografski muzej.

Mezgec, M. Le motivazioni dei lavoratori alla partecipazione ai processi formativi: il caso danese. Diplomski naloga. Univerza v Trstu: Fakulteta za vzgojne vede, a. l. 1999–2000.

Mohorčič Špolar, V. A., Ivančič, A., Mirčeva, J., Možina, E., Radovan, M., Vilič Klenovšek, T., Pangerc Pahernik, Z. (2001). Udeležba prebivalcev Slovenije v izobraževanju odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Sagadin, J. (1993). Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Sancin, A. M. (1985). Servola. Trst: Edizioni Moderna.

Susič, E., Sedmak, D. (1983). Tiha asimilacija. Trst: Založništvo tržaškega tiska.

Park, A. (1994). Individual commitment to learning: individuals' attitudes. Sheffield: Employment Department.

¹ Škedenj je rajon, ki leži 3 km jugovzhodno od Tržaškega mestnega središča. Leta 1986 je štel 15.947 prebivalcev. Število slovenskih prebivalcev je v povojnem obdobju naglo upadlo. Zgodovinsko je bila

prosveta in kulturna dejavnost v Šklednju zelo razgibana.

² Kot izhaja iz R. Boshierove analize na Unescovi konferenci v Hamburgu leta 1983.

³ Doray in Arrowsmith, *Patterns of participation in adult education: cross national comparison*, v: Berlinger P. in Tuijman A. (ur.), *New patterns of adult education: a six country comparative study*, Oxford, Peramon Press; Hamburg, UNESCO Institute of Education

⁴ Od devetih anketiranih je bil eden naključno rojen v tujini, a je večji del življenja preživel v Šklednju, tudi njegovi predniki so iz Šklednja in se ima za Šklednjca.

⁵ Kot izhaja tudi iz intervjuja z župnikom g. Jakominom z dne 28. marca 2002, je veliko obratov prešlo iz rok domačinov v tuje roke. "Ko hodim po Sklednju, lahko naštevam: to je bilo naše, to je bilo naše ... Sedaj ni več tako." G. Jakomin je župnik v Šklednju od leta 1953 dalje.

⁶ ISTAT – državni statistični zavod Italije